

Ålreite dyr mot flått

Sauer kan vise seg å være enda mer ålreite dyr enn vi har trodd. Veterinær Solveig Knagenhjelm håper å påvise at flått som har sittet på sau gjør oss tryggere for borrelia.

TEKST: Linda Askeland og Liv Ekeberg

FOTO: Stein Harald Øigård

Flått som blir funnet på rådyr er fri for sykdommen borrelia. Det er aldri tidligere påvist om sau kan bidra til å redusere det skumle borreliaviruset i flått på samme måte. Nå håper veterinærene Solveig Knagenhjelm og Camilla Lilleholt fra Agder Dyreklinikk å finne at sauer kan hjelpe både mennesker og økonomien i sauenæringen.

Tappes for beite. I 2009 var Agderpostens faste veterinær Knagenhjelm med i et prosjekt i Aust-Agder der man samlet prøver fra rådyr skutt i jaktseasonen. Disse ble sammenholdt med flått fra de stedene der rådyrene hadde beitet.

Resultatene var oppsiktsvekkende: Mens nær hver fjerde flått som ble samlet i terrenget testet positivt for borrelia (23,7 prosent), var smitten kun å finne i 3,6 prosent av flåttene som ble plukket fra pelsen på rådyr i samme område.

– Det er jo ganske utrolig, påpeker Knagenhjelm.

Nå er hun spent på om effekten er lik på andre drøvtyggere, som sau. Derfor tar hun og kollega Camilla Lilleholt fra Agder Dyreklinikk i dag og i morgen blodprøver av alle sau og lam i fjøset til bonde Halvdan Madsen på Tromøy, før de slippes på beite fredag.

– Disse såkalte nullprøvene fryser vi ned og sammenholder med nye vi tar når sauene hentes inn for vinteren, forklarer Knagenhjelm.

I tillegg plukker veterinærene flått fra ulla på sauene og analyserer disse mot flått på bakken i beiteområdet. Prosjektet går over tre år og er finansiert med 200.000 kroner fra staten.

Immunforskjeller. Veterinær Knagenhjelm har doktorgrad i immunologi med hovedfokus på drøvtyggere og den flåttbårne sykdommen anaplasma, som smitter både drøvtyggere, hund, katt og mennesker. Knagenhjelm tror noe av forklaringen på den lave borreliaforekomsten hos rådyr, er at drøvtyggere har et litt annerledes immunsystem enn andre pattedyr.

Universitetet i Agder, med forskerne

Dette ukesgamle lammet er kanskje enda mer ålreit enn vi tror. Veterinær Solveig Knagenhjelm

Vivian Kielland og Lars Korslund, er ansvarlig for prøvetaking, analyser og rapport. Styringsgruppen for prosjektet har representanter fra Saueavlslaget og fra organisasjonen 'Flått og viltundersøkelse', der Knagenhjelm og insektforsker Knut Engelskjønn også er med.

Borrelia-mysteriet. Flått, skaubjønn, skaufant, tege, hantikk... Kjært barn har mange navn i vårt langstrakte land. Aust-Agder er blant de områder i landet som er mest plaget med flått. Men hvor stor andel av flåttene som har bakterien borrelia varierer fra landsdel til landsdel. Enkelte områder har så

«Det er jo ganske utrolig»

mange som 40-50 prosent av flåttene bærer av den skumle bakterien, mens i andre områder er flåttene nærmest fri for borrelia.

Hvorfor det er slik, har man ingen god forklaring på. Nå kan forskningen på Tromøya gi svar.

Folk er mer engstelige for flått i dag enn før. Skremmende oppslag i media og advarsler fra Helsedirektoratet til

(t.h.) skal undersøke om sauen som vert for flått nøytraliserer borrelia-smitten. Her får hun hjelp av kollega Camilla Lilleholt.

småbarnsforeldre som ferdes i skog og mark med sine håpefulle bidrar til det.

- Tømmelfingerregelen er at flått som fjernes innen 24 timer som oftest ikke rekker å overføre farlig smitte. Ellers er det lurt å holde seg på stien i skogen, kle seg godt og å ta en sjekk av seg selv og barna etter turen, sier kommunelege **Harald Reiso**.

Og finner du en flått på kroppen, skal du bare nappe den rett ut.

Vaksinen kjent som flåttvaksinen

tar bare TBE-viruset som kan gi hjernehinnebetennelse. Den beskytter ikke mot borreliabakterien. Kommunelegen mener denne vaksinen ikke er nødvendig før barnet er i 5-6-årsalderen.

- Viser det seg at flåttbestanden går ned ved sauebeiting, og flere sauer slippes på beite, vil vi også få ned antall flåttbårne sykdommer på mennesker, sier Reiso, og minner om at det fortsatt er mulig å levere flått man får på seg til Tromøy legekantor, der de bidrar til en database.

Tre mål. Flåttprosjektet på Tromøy i sommer har tre klare mål:

1: Undersøke hvilke effekter sauebeiting har på vegetasjon, flåttetthet og tilstedeværelse av små vertsdyr.

2: Kartlegge hvordan flåttbårne sykdommer påvirker sauehelsen på Sørlandet, og om sau som vert for flått kan bidra til å redusere borreliabakterien i flåttbestanden.

3. Bidra til bedre lønnsomhet i saue-næringa gjennom å redusere flåttproblemen ved mer intens beiting som gir åpnere beitelandskap, og å indirekte bidra til økt lønnsomhet ved større aksept for beitebruk langs kysten hvis det blir klart at intensiv beiting gir mindre flått og mindre sykdom også på mennesker.

Blodprøvene som er tatt av dyrene nå – de såkalte nullprøvene – skal sammenholdes med nye blodprøver som tas når dyrene kommer tilbake fra sommerbeitene i høst.

FAKTA

Flått

- Et blodsugende edderkoppdyr (en midd) som angriper mennesker, dyr og fugler. Den suger blod av vertsdyrene/menneskene. 11 flåttarter er registrert i Norge.
- Finnes i hele verden, bortsett fra i Antarktis. I Norge er utbredelsen størst på sørlandskysten. Trives best i fuktig blandingsskog, krattskog og i høyt gress.
- Skogflått mest vanlig i Norge. Kan være infisert med både bakterier og virus som kan overføres til vertsdyr/ mennesker.
- Vanligste sykdommen som overføres med skogflått i Norge er Lyme borreliose som skyldes bakterier i slekten Borrelia.
- Symptomer kan være leddsmarter, trøtthet, utslett og nedsatt allmenntilstand. Mer alvorlige komplikasjoner er hjernehinnebetennelse, ansiktslamelser, betennelser i hjerteposen, hjertemuskelen eller ledd.
- Virussykdommen skogflåttencefalitt forekommer sjeldent i Norge, men med økning de siste årene.

Kilde: folkehelseinstituttet.no

KONTAKT OSS

Har du dyrespørsmål du ønsker å få svar på i denne spalten eller bilder av deg og kjæledyret ditt, skriv til

dyrlegene@agderposten.no

Husk navn både på kjæledyret og deg!

